

A Youth For Change program hatásvizsgálata

Bevezetés

Jelen tanulmány az Autonómia Alapítvány és a Gyulafehérvári Caritas által bonyolított Youth For Change (Y4C) program hatásvizsgálatának eredményeit mutatja be. A különböző társadalmi háttérű középiskolás fiatalok együttműködését célzó program keretében kérdőíves és interjú adatfelvétel segítségével mértük fel a programban résztvevők társadalmi háttérét, közösségi kapcsolatait, más csoportokkal kapcsolatos attitűdjét. A hatásvizsgálat célja kettős volt: egyrészt, hogy képet kapjunk a program keretében végzett tevékenységeink hatékonyságáról, másrészt, hogy minél alaposabban megismerjük a résztvevők háttérét, motivációit és más csoportokkal szembeni attitűdjét. Az értékelés eredményeit felhasználtuk a projekt keretében készült módszertani útmutatóhoz és szakmapolitikai ajánlásainkhoz is, de legalább ennyire fontos, hogy a tapasztalatok és tanulságok további programjaink fejlesztéséhez és megvalósításához is hozzájárulnak.

Háttér

A többségi társadalom romákkal kapcsolatos attitűdjeit vizsgáló kutatások Magyarországon több évtizedes múltra tekintenek vissza, és következetesen azt mutatják, hogy a romákkal szembeni előítéletek tartósan és strukturálisan jelen vannak a magyar társadalomban.

Társadalmi attitűdök és előítéletek

A *Medián* 1992 óta vizsgálja a romákkal szembeni attitűdöket. Egy 2009-es kutatásukban a válaszadók jelentős része egyetértett olyan kijelentésekkel, mint „a cigányok vérében van a bűnözés”, ami a nyílt rasszizmus jelenlétét mutatja a magyar társadalomban. A *Political Capital* 2006–2009 közötti időszakban végzett elemzése szerint a romaellenes retorika erősödése, különösen a „cigánybűnözés” kifejezés használata, hozzájárult a társadalmi feszültségek növekedéséhez és a radikalizálódáshoz.

Médiahatások

Messing Vera és Bernáth Gábor egy 2012-es tanulmányban kimutatták, hogy a romákról szóló médiatudósítások 37%-a bűnözéssel kapcsolatos, ami a rendszerváltás óta a legmagasabb arány. Ez a negatív reprezentáció hozzájárul a romákkal szembeni előítéletek erősödéséhez.

Oktatás és lakhatás

A *Társadalomtudományi Kutatóközpont* 2023-as kutatása szerint a társadalmi mobilitás nehézségei miatt a roma fiatalok gyakran tapasztalnak elutasítást mind a többségi társadalom, mind saját közösségük részéről, ami tovább nehezíti integrációjukat.

Identitás és önértékelés

Keresztes-Takács Orsolya egy 2017-es kérdőíves vizsgálatban megállapította, hogy a roma fiatalok etnikai identitása és önértékelése szorosan összefügg. Azok, akik büszkén vállalják romaságukat, magasabb önértékeléssel rendelkeznek, míg a marginális vagy negatív identitással bírók alacsonyabb önértékelést mutatnak.

A kutatások alapján a romákkal szembeni előítéletek továbbra is erőteljesen jelen vannak a magyar társadalomban. A negatív attitűdök fenntartásában jelentős szerepet játszik a média, a politikai retorika és a társadalmi struktúrák. Az integráció elősegítése érdekében átfogó oktatási, médiapolitikai és társadalompolitikai intézkedésekre lenne szükség.

Y4C program

A Youth 4 Change program a helyi ifjúsági közösségek megerősítését, a roma és nem roma fiatalok közötti együttműködés ösztönzését tűzte ki célul. A projekt keretében hat magyarországi és romániai városban zajlottak másfél éven keresztül inkluzív fejlesztési programok 14-20 éves, eltérő társadalmi háttérű roma és nem roma középiskolások részvételével. A fiatalok kreatív művészi tartalmakat hoztak létre, nyilvános bemutatókat szerveztek, a folyamatról és az elkészült produktumokról pedig médiamunkások és influenszerek közvetítették.

A projekt 2023. márciusa és 2025. áprilisa között valósult meg, Magyarországon Budapesten, Gyöngyösön és Miskolcon, Romániában pedig Marosvásárhelyen, Székelyudvarhelyen és Gyergyószentmiklóson.

A projektet megvalósító Autonómia Alapítvány és a Gyulafehérvári Caritas évtizedes tapasztalattal bír hátrányos helyzetű csoportok – köztük fiatalok és romák – számára nyújtott komplex szolgáltatások és fejlesztések, valamint ezen csoportok megerősítése és helyzetbehozása terén. A szervezetek már közösen is több projektet megvalósítottak, amelyek elsősorban a hátrányos helyzetű, roma és nem roma fiatalok iskolai előmenetelét, pályaorientációját és munkaerőpiaci sikerét segítették elő.

Ebben a mostani kezdeményezésben saját tapasztalatainkra és módszereinkre ugyanúgy építettünk, mint a témával foglalkozó szakirodalom ajánlásaira. A fiatalokkal való személyes kapcsolatépítés, a nemformális oktatási eszközök, az együttműködésre alapuló projektmunka a korábbi években megvalósított kezdeményezéseinkben is kiemelt hangsúlyt kaptak.

A Youth 4 Change projektben újdonságnak mondható, hogy tudatosan eltérő etnikai és szociális háttérrel rendelkező fiatalokkal kívántunk inkluzív csoportokban közösen dolgozni. A kontakt hipotézis több évtizedes kutatási eredményei bizonyították, hogy az eltérő társadalmi csoportokba tartozó egyének egymásra vonatkozó – esetleg sztereotíp, illetve negatív – attitűdjei pozitív irányba mozdíthatóak el, előítéleteik csökkenthetőek, ha az eltérő csoportok tagjai között interakcióra és együttműködésre kerül sor - optimális feltételek mellett. És miket tekinthetünk az optimális feltételek kritériumainak? Az inkluzív csoport tagjai között legyen egyenlő státusz, legyen a csoporttagok számára közösen elfogadott közös cél, az együttlét során nyíljon lehetőség kooperatív együttműködésre és ezt az egész folyamatot az intézményi normák is támogassák, amelyben a csoporttagok részt vesznek, és amelyekben esetleg maguk az interakciók sorra kerülnek. (Allport, G. W. (1954): On the nature of prejudice. Addison-Wesley, Boston, MA Pettigrew, T. F., Tropp, L. R. (2006): A meta-analytic test of intergroup contact theory. Journal of Personality and Social Psychology, 90(5). 751–783). Megállapítható továbbá, hogy amikor a fiataloknak lehetősége van eltérő társadalmi csoportok tagjaival találkozni, megosztani egymással történeteket és közös kreatív folyamatban vehetnek részt, az erősíteni tudja a fiatalok szolidaritását.

Korábbi munkáinktól eltérően ezúttal minden településen – lehetőség szerint – két, markánsan eltérő társadalmi helyzetű diákcsoportot vontunk be, akik jellemzően különböző középiskolákból érkeztek. Ezeket a csoportokat közös alkotásra és aktív részvételre hívtuk.

Míg a korábbi kreatív projektmunkák elsősorban a munkaerőpiaci készségek fejlesztésére és az együttműködésre épülő munka iránti attitűdök formálására fókuszáltak, addig most nem az iskolai vagy munkaerőpiaci sikerek elérése volt a fő cél. Elsősorban az inklúzió előmozdítására, valamint a fiatalok társadalmi tudatosságának és aktív állampolgári felelősségvállalásának erősítésére törekedtünk.

Célunk megvalósítása az alábbi fő módszertani lépésekből állt:

- eltérő háttérű diákok, illetve az őket oktató közép fokú tanintézmények bevonása
- inkluzív csoportok létrehozása, csapatépítés
- társadalmi témák körüljárása és fókuszált témák meghatározása
- kreatív alkotófolyamatok meghatározása és véghezvitele
- létrejött alkotások megosztása
- hatások és a folyamat értékelése

A hatásvizsgálat módszere

A projektben alkalmazott módszertan hatékonyságának mérése érdekében a tevékenységekben résztvevő roma és nem roma fiatalok körében hatásvizsgálatot végeztünk, ami az alábbi területeket érintette:

- interetnikus attitűdök és viselkedés

- tudatosság a gyűlöletbeszéd/bűncselekmény, a diszkrimináció és a rasszizmus veszélyeiről, valamint a társadalmi befogadás és az interetnikus megértés/együttműködés lehetőségeiről
- az aktív állampolgárság, a kreatív önkifejezés és a tudatos közösségi médiahasználat fontossága
- önismeret, önértékelés

A hatásvizsgálat elsődleges célja az volt, hogy feltérképezzük a résztvevők attitűdjeit, tudását, értékeit és tevékenységeit a projekt kezdetén és végén, így mérve a projekt által elért változásokat.

A hatásvizsgálat keretében két alkalommal, összesen 194 kérdőívet vettünk fel a programban résztvevő fiatalokkal. A belépő kérdőívet a foglalkozássorozat kezdetén, 2023 őszén, 90 fiatal, a kilépő kérdőívet pedig a foglalkozásokat követően, 2024 őszén és 2025 tavaszán 104 fiatal töltötte ki. A kérdőívek anonimak és önkitöltősek voltak, a programban dolgozó mentorok szükség esetén a kérdések értelmezésében segítettek a résztvevőknek. A bemeneti kérdőív segítségével szeretnénk volna képet kapni a résztvevők családi hátteréről, szociális helyzetéről és jelenlegi iskolájáról. Rákérdeztünk közösségi kapcsolataikra, digitális szokásaikra és több kérdés segítségével próbáltunk képet kapni más társadalmi csoportokkal kapcsolatos attitűdjeikről, valamint saját maguk megítéléséről. Második alkalommal megismételtük az attitűd vizsgálatot és több kérdést tettünk fel a megvalósított programmal kapcsolatban.

A hatásvizsgálat részeként mindkét kérdőíves felmérést követően 15-15 interjút készítettünk a programban résztvevő fiatalokkal. Első alkalommal elsősorban arra voltunk kíváncsiak, hogy ki milyen elvárásokkal érkezik a programba, milyen személyes tapasztalatai vannak más társadalmi hátterű csoportokkal kapcsolatban. A második körben, az interjúk fókuszában a program során szerzett személyes élmények és tapasztalatok álltak.

A hatásvizsgálat eredménye

A programban résztvevő fiatalok

A program résztvevői a két ország 58 településéről és 46 iskolájából érkeztek. Iskolatípus szerint, a diákok közel fele (48%) érkezett szakközépiskolai osztályból, további 15 százalékuk technikumból, közel egyharmaduk (30%) pedig gimnáziumból. Bár a program középiskolások számára lett meghirdetve, a résztvevők között volt négy általános iskolai tanuló is.

A nemek szerinti megoszlás közel egyenlő volt, a program indulásakor 46 lány és 44 fiú vett részt a foglalkozásokon, a projekt végén 57 fiú és 47 lány töltötte ki a kilépő kérdőívet. Belépéskor a résztvevők 30 százaléka vallotta magát romának.

Az együttműködő iskolák kiválasztásánál fontos szempont volt, hogy minden településen markánsan eltérő társadalmi helyzetű diákcsoportokat vonjunk be, akik jellemzően különböző középiskolákból érkeznek. A programba így bekerültek minden településen olyan iskolák ahol magas a halmozottan hátrányos helyzetű és roma fiatalok aránya, és olyanok is, ahol nagyon alacsony. A bevonás minden településen az előzetes terveknek megfelelően sikerült, amit a diákok összetétele is alátámaszt. A résztvevők valamivel kevesebb, mint egynegyede jár jelenleg olyan osztályba, ahol a tanulók legalább fele roma. Hasonló az aránya azoknak is, akik viszont olyan osztályból érkeztek, ahová egyáltalán nem járnak roma diákok. A belépők 40 százaléka válaszolta azt, hogy olyan iskolába jár, ahol a roma tanulók aránya eléri az ötven százalékot, 56 százalék, hogy többségben vannak a nem roma tanulók és mindössze hárman válaszolták azt, hogy iskolájukba egyetlen roma diák se jár. A bevont diákok negyede kollégiumban él.

A diákok negyede nyilatkozott úgy, hogy olyan helyen él, ahol a közvetlen környezetében többségében vagy kizárólag roma családok élnek.

Hasonlóan változatos képet mutat a szülők iskolai végzettsége. A programban résztvevő fiatalok szüleinek egyharmada felsőfokú végzettséggel, mintegy 20 százaléka érettségivel rendelkezik. A szülők negyedének van szakmunkás és szintén negyedének maximum 8 általános iskolai végzettsége.

A diákok 45 százaléka rendszeresen vagy alkalmasszerűen már dolgozott, vagy dolgozik jelenleg is az iskola mellett. A jelenlegi tanulmányaik befejezése után a diákok harmada menne egyetemre, 27 százaléka szeretne dolgozni, 10 százaléka pedig érettségizne. Néhányan új szakmát tanulnának, és közel 20 százalék azoknak az aránya, akik még nem tudják mit fognak csinálni.

Arra a kérdésre, hogy ki hol szeretne élni 20 éves korában, mindössze a diákok 15 százaléka válaszolta azt, hogy a jelenlegi lakóhelyén. 23 százalékuk menne külföldre, 13 százalékuk költözne országon belül egy másik településre, míg a válaszadók közel fele még nem tudja hol szeretne élni.

Közösségi kapcsolatok, digitális szokások

Az első adatfelvétel alkalmával kíváncsiak voltunk a fiatalok közösségi aktivitására és digitális szokásaira. Rákérdeztünk az iskolán kívüli tevékenységeikre, időbeosztásukra és a különböző digitális eszközök és online felületek használatára.

A digitális szokások kapcsán arra voltunk kíváncsiak, hogy mik azok a tevékenységek, amiket a leggyakrabban végeznek digitális eszközeiken. Nem meglepő módon, a leggyakoribb tevékenység a chatelés, csevegés, amit a válaszadók több, mint 75 százaléka naponta többször is végez és senki sem válaszolt úgy, hogy soha nem chatel.

A második leggyakoribb tevékenység a közösségi média használata volt (62%), ezt követi a szórakozás (játékok, zenehallgatás), amire a fiatalok 52 százaléka használja naponta

többször is digitális eszközeit. Bankügyleteket napi szinten mindössze a válaszadók 9 százaléka bonyolít.

A diákok közel 60 százaléka ítéli meg úgy, hogy napi szinten túl sok időt tölt a közösségi médiafelületek használatával.

A közösségi kapcsolatok fontos terepét biztosíthatják a rendszeres tanórán kívüli foglalkozások. A válaszok alapján elmondható, hogy a diákok 45 százaléka semmilyen foglalkozásra sem jár, 20 százalék pedig rendszeresen több típusúra is. A leggyakoribb iskolán kívüli tevékenység a sportolás, a válaszadók harmada jár rendszeresen valamilyen edzésre. Azt, hogy ki milyen rendszerességgel és hány iskolán kívüli foglalkozásra jár, alapvetően meghatározza a szülők anyagi helyzete és lakóhelye. A válaszokból kiderül, hogy minél alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkeznek valakinek a szülei és minél távolabb lakik a városias környezettől, annál nagyobb az esélye, hogy semmilyen rendszeres közösségi programban nem vesz részt.

Hasonló tendenciák jellemzőek az egyéb szabadidős programokon való részvétel kapcsán is. A programban résztvevő diákok mindössze 40 százaléka járt az elmúlt félévben moziban, 25 százalékuk színházban és 30 százalékuk valamilyen koncerten. Jellemzően azok, akik integrált városi környezetben élnek, szülei iskolai végzettsége magasabb és jobb státuszú középiskolában tanulnak.

Társadalmi távolság, romákkal kapcsolatos attitűdök

Természetesen tisztában vagyunk vele, hogy egy ilyen rövid program gyökeres változásokat nem tud előidézni, de a kérdőívek és interjúk alapján elmondható, hogy a résztvevő diákok körében egyértelműen pozitív elmozdulás történt az eltérő csoportok megítélése kapcsán. A közös programok hatására a diákok kisebbségi csoportokkal kapcsolatos attitűdje pozitív irányban változott, előítéleteik csökkentek.

A kérdőívekben a Bogardus féle társadalmi távolság skálát alkalmaztuk, arra kértük a diákokat, hogy jelöljék, milyen mértékű kapcsolatot hajlandóak elfogadni emberek adott csoportjával. A válaszokból kiderül, hogy a diákok a felsoroltak közül a homoszexuálisokkal szemben a legelutasítóbbak, őket követik a hajléktalanok, az arabok, a zsidók és végül a romák. A belépő és kilépő kérdőívekben kapott válaszok között minden csoport esetében pozitív elmozdulás történt, a társadalmi távolság csökkent.

Külön vizsgáltuk a résztvevők romákkal kapcsolatos attitűdjeit. A kérdőívben romákkal kapcsolatos állításokat fogalmaztunk meg és arra kértük a diákokat, hogy egy 1-5-ig terjedő skálán jelöljék meg, hogy mennyire értenek egyet ezekkel. A szélsőséges állításokkal (pl. a romáknak a vérében van a bűnözés) a válaszadók 80 százaléka inkább nem értett egyet a programba belépéskor, ez az arány minimálisan javult a program végére. Az ugyanezen állításokkal teljesen egyetértők 15 százalékos aránya a két adatfelvétel között változatlan maradt.

Mindkét kérdőívben megkértük a fiatalokat, hogy egy 1-től 10-ig terjedő skálán jelezzék, hogy szerintük általában az emberek többségében meg lehet-e bízni vagy jobb inkább óvatosnak lenni.

A skálán az 1-es azt jelentette, hogy nem lehet az ember túl óvatos, míg a 10-es azt, hogy a legtöbb emberben meg lehet bízni. Összességében elmondható, hogy a diákok bizalmi indexe a belépéshez képest jelentősen javult, a válaszok átlaga a program elején 4,35 volt, míg kilépéskor 5,21.

Önértékelés, elégedettség

A programba be- és kilépéskor szinte teljesen megegyezett azon diákok aránya, akik úgy gondolták, hogy számukra nem okoz gondot a másokkal való együttműködés. A program végére 45-ről 48 százalékra nőtt azoknak az aránya, akik egyetértettek azzal az állítással, hogy 'szeretnek ismerkedni, könnyen tudnak új kapcsolatokat teremteni'. Jelentősen nőtt a program végére azon résztvevők aránya, akik úgy ítélték meg, hogy a foglalkozások hatására sokat fejlődött a kommunikációs képességük.

Míg az első adatfelvétel során a diákok csupán 27 százaléka értett egyet azzal az állítással, hogy 'Jól kommunikálok, nem jövök zavarba, ha több ember előtt kell megszólalnom', addig a második adatfelvételnél ugyanez az arány már meghaladta a 40 százalékot. Szintén pozitív elmozdulás történt abban, hogy ki mennyire tartja magát jó csapatjátékosnak. A program eleji 22 százalékról 13 százalékra csökkent azok aránya, akik nem tartották magukat jó csapatjátékosnak.

Programmal kapcsolatos elvárások, a program utólagos értékelése

A kérdőívben és az interjúk során is megkérdeztük a fiatalokat, hogy számukra mi volt a program legfontosabb része. A kérdőívben a projekt hét elemét soroltuk fel és arra kértünk mindenkit, hogy egy öt fokozatú skálán jelölje, hogy számára az adott tevékenység mennyire volt jelentős. A válaszadók többsége majd mindegyik elemet fontosnak tartotta, de a fokozatokban volt különbség. A legnépszerűbb vagy legfontosabb projektem a „társadalmi témák feldolgozása” volt, ezt követte a rendszeres csoportfoglalkozások, majd a szabadidős programok lehetősége. Ezeknél valamelyest kevésbé volt fontos a diákok számára az alkotási folyamat és egy új művészeti ág megismerése, a legkevésbé pedig az együttműködés ismeretlen fiatalokkal és az elkészített művek bemutatása.

Arra a kérdésre, hogy mi okozta számukra a legnagyobb nehézséget a program során, összességében a válaszok alapján arra lehet következtetni, hogy különösebb akadályokkal senki sem szembesült. A kérdőívben felsorolt lehetőségek közül a legmagasabb pontszámot a határidők betartása okozta, ezt követte a nyilvános bemutatón való részvétel, majd az iskolai feladatok összehangolása a projekt tevékenységeivel. Ezeknél is alacsonyabb

pontszámot kapott az együttműködés ismeretlenekkel, az önálló munkavégzés és a foglalkozásokra való eljutás.

„Én nem gondoltam volna, hogy egy ilyen program ennyire jó is tud lenni.”

A programot összességében a résztvevők egy tízfokú skálán 8.7-re ítélték, mindössze öt olyan résztvevő volt, aki 7-nél alacsonyabb pontszámot adott. A résztvevők negyede azt tartotta a leghasznosabb tapasztalatnak a programból, hogy megismert és együtt tudott működni ismeretlen fiatalokkal. Többen említették, hogy a rendszeres foglalkozásoknak köszönhetően javult kommunikációs készségük, jobban megismerték önmagukat, nyitottabbak, elfogadóbbak lettek.

Az érettségiző tanulók esetében nagyon fontos motiváció volt a kötelező közösségi szolgálat letudhatósága, de legalább ennyire fontos hívószó volt a művészeti tevékenység is. Majd mindegyik résztvevő kiemelte a foglalkozássorozatot záró bemutatók jelentőségét. Többen katartikus élményként élték meg a rendezvényeket, nagyon fontosak voltak számukra az itt kapott pozitív visszajelzések.

Az interjúk során többen kiemelték, hogy meglepően könnyen ment számukra az együttműködés az újonnan megismert fiatalokkal. A résztvevő diákok így fogalmazták meg ezzel kapcsolatos tapasztalataikat:

„Nincs nagy különbség abban ahogy szórakozunk, ahogy dumálunk. Nyilván kommunikációs dolgokban vannak bőven, mert mi úgy lettünk szocializálva, hogy mindent mondjunk ki, nagyon nyitottak legyünk, minden problémát fejtsünk ki, meg próbálunk így asszertívan megbeszélni mindent. Talán ezért mi gyorsan alkalmazkodunk ilyen helyzetekhez.”

„Az első pillanattól jól elvöltünk, ugyanazokon nevettünk, ugyanolyan vicceket mondtunk.”

„Mégsem vagyunk annyira különbözőek...Nyilván nekem voltak és gondolom nekik is előítéleteik, de ez normális gondolkodás. De én így azon lepődtem meg, hogy ambiciózus és mennyire elhivatott volt mindenki.”

A programban résztvevő diákok közül többen is elmondták, hogy a foglalkozások során kialakult befogadó és elfogadó közösség nagyon sokat jelentett számukra:

„Hát így a közösség volt az, ami így megtetszett, hogy ilyen családias nagyon.”

caritas
Alba Iulia

Asistentă
Socială

autonomia

Az Európai Unió
támogatásával

„Egy picit féltem amúgy, hogy most ők milyenek lesznek. Mert ugye én se vagyok magyar, és így féltem, hogy ők ilyen túlságosan... Hát én bennem is van cigány. És féltem, hogy ők így nem lesznek elfogadóak egy picit amúgy, mert azért csak látszik rajtunk, meg a kollégistákon is, hogy azért mi nem annyira vagyunk száz százalékgig idevalósiak úgymond, és hát picit féltem, de aztán ez is egy pozitív csalódás volt szinte.”

„Hát őszintén azt hittem, hogy majd mi is filmet fogunk forgatni, vagy valamilyen színdarabot csinálunk. De bármit is csináltunk, mindenki hozzá tudott rakni valamit. Nekem ezért is tetszett nagyon, merthogy nekem az nagyon pozitív csalódás volt, hogy a mi generációnk is hozzá tud tenni valamit a mostani dolgokhoz, és hogy van véleményünk, és ez így nagyon megtetszett.”

„Hát, mi mentünk ugye elsőnek a másik iskolába. Én ott olyan jól éreztem magam már az első nap, mint ha már 5-6 éve ismertük volna egymást a csapattal. És ez olyan jó volt, minthogyha már korábban is barátok lettünk volna. Tehát, hogy így egyáltalán nem volt semmilyen ellenszenv az emberek között.”

A foglalkozások során feldolgozott társadalmi témákról az alábbiakat mondták el a diákok:

„Hát a legizgalmasabb az volt, amikor a témát választottuk ki, mert sok mindent akartunk és nagyon izgalmas témák voltak. De aztán a foglalkozásvezető behozta az ENSZ-nek a fenntarthatósági ajánlásait és ez tök jó volt, így abból választottunk. Végül ez nekem tetszett. Meg az, amikor így bemutattuk és kimentünk a kiállításra, az nekem nagyon jó volt, mert őszintén nem hittem volna, hogy be fogjuk fejezni.”

„Elsősorban megtanultuk azt, hogy mit jelent az, hogy autonóm, és ez jó volt. És egy csomó új fogalmat tanultam még meg. És a kommunikációhoz is sokat tett hozzá, meg a felfogásomhoz és a viselkedésemhez is.”

Arra a kérdésre, hogy hogyan ajánlaná ezt a programot másoknak, az egyik diák így válaszolt:

„Hát szerintem én azzal biztatnám őket, hogy itt mindenki önmaga lehet. És hogy ez értünk van, a foglalkozásvezetők csak segítenek abban, hogy mi kibontakozzunk. És én még azt mondanám, hogy legyen véleményük, legyen hangjuk és bátorságuk, hogy másokkal együtt dolgozzanak. Mert szerintem hozzám nagyon sokat rakott ez az egész. Mert én alapból ilyen voltam, de ez még jobban rátett és most már tudom, hogy nem vagyok egyedül.”

A társadalmi tudatosság és aktivitás növelése mellett kiemelt cél volt a társadalmi inklúzió elősegítése, amely az eltérő háttérű fiatalok közösségbe szervezésével és közös tevékenységekkel valósult meg. A bizalmi légkör kialakítása, a közös érdeklődésre épülő feladatok, az együttműködés és a kreatív munka mind hozzájárultak ahhoz, hogy a diákok közelebb kerüljenek egymáshoz. Az eltérő háttérű, különböző tanintézményekbe

járó fiatalok között barátságok születtek, és a csoportok működését támogató, családi légkör jellemezte.

Több példa is mutatja, hogy a fiatalok a programon kívül is elkezdtek találkozni. Egy településen például kollégiumban lakó diákok alkották a csoportot. Míg korábban a résztvevők meglehetősen elzárkózottan éltek, és egymással is alig érintkeztek, a program hatására erős, támogató közösség formálódott közöttük.

A közös munka során bizalmas kapcsolatok alakultak ki a fiatalok és a mentorok között, ami több esetben a projekt fókuszán túlmutató ügyek megjelenéséhez vezetett. Például egy hátrányos helyzetű, idősebb diáknál komoly megélhetési gondok merültek fel, ezért mentora a munkakeresésben nyújtott támogatást. Egy másik fiatal esetében mentális problémák kerültek felszínre, ami pszichiáter bevonását tette szükségessé. Néha a komplex nehézségekkel küzdő diákok kapcsán közvetítés vált szükségessé a különböző intézmények, a diák és szülei között.

Az, hogy a diákok ilyen problémákkal is bizalommal fordultak a szakemberekhez, jól mutatja, hogy sikerült mély bizalmat építeni a résztvevők között. Ez ugyanakkor arra is rávilágít, hogy a fejlesztés nem korlátozható az élet egyetlen területére, mivel az egyéb dimenziók figyelmen kívül hagyása ellehetetlenítené a valódi támogatást.

Ugyanakkor fontos figyelembe venni, hogy a program fókuszán, illetve a szakemberek kompetenciáin kívül eső kihívások kezelése különleges odafigyelést igényel. Ilyen esetekben célszerű külső szakembereket bevonni, és megfelelő csatornák vagy intézmények felé irányítani a fiatalokat. Különös gondossággal kell mérlegelni, milyen típusú és mélységű támogatást tudunk nyújtani, figyelembe véve a rendelkezésre álló kapacitásokat és kompetenciákat, valamint a program és a többi résztvevő érdekeit.

Összegzés

A fiatalok toborzása és bevonása az előzetes terveknek megfelelően alakult. A projektben résztvevők összetétele meglehetősen heterogén volt:

- A bevont fiatalok 58 településről és 46 iskolából érkeztek, harmaduk vallotta magát romának. A legtöbben szakközépiskolából (48%) érkeztek, őket gimnazisták (30%) és technikumi tanulók (15%) követték. Bár a program elsősorban középiskolásoknak szólt, néhány általános iskolás is bekapcsolódott. A nemi megoszlás kiegyenlített volt, a résztvevők kezdetben 46 lányból és 44 fiúból álltak, a program végére ez 47 lányra és 57 fiúra módosult.
- A kiválasztott iskolák tudatosan különböző társadalmi összetételű közösségeket képviseltek. A résztvevők 40%-a olyan iskolába jár, ahol a roma tanulók aránya eléri az 50%-ot, míg 56% többségében nem roma diákok között tanul.

- A tanulók negyede kollégiumban él, és ugyanekkora arányban laknak olyan helyen, ahol többségében roma családok élnek. A szülők iskolázottsága vegyes képet mutat: egyharmaduk felsőfokú, egynegyedük maximum 8 osztályos végzettséggel rendelkezik.
- A diákok 45%-a dolgozott már vagy dolgozik iskola mellett, továbbtanulási szándékaik eltérőek: egyharmaduk egyetemre menne, 27% dolgozni szeretne, közel 20% még nem tudja. Mindössze 15% szeretne jelenlegi lakóhelyén maradni, míg 23% külföldön képzelel el a jövőjét.
- A digitális eszközhasználat intenzív: több mint 75% napi szinten többször is cseveg, 62% aktív a közösségi médiában, 52% szórakozásra használja eszközeit. A fiatalok közel 60%-a érzi úgy, hogy túl sok időt tölt ezeken a platformokon.
- A közösségi részvétel változó: 45% semmilyen tanórán kívüli foglalkozáson nem vesz részt, a leggyakoribb tevékenység a sportolás. A szabadidős programokon való részvétel (mozi, koncert, színház) inkább a jobb társadalmi helyzetű, városban élő fiatalokra jellemző.

A program értékelése kapcsán általánosan elmondható, hogy a kezdeményezésben való részvétel a fiatalok számára jelentős élményt, sikert és örömet nyújtott. A program további eredményei:

- A program hatására a résztvevők nyitottabbá váltak más társadalmi csoportok iránt. A Bogardus-skála szerint csökkent a társadalmi távolság az összes vizsgált csoporttal szemben. A romákkal kapcsolatos attitűdök terén a szélsőséges állításokkal egyetértők aránya nem csökkent jelentősen, de nőtt azoké, akik elutasították ezeket. A társadalmi bizalom mértéke is nőtt: az 1-től 10-ig terjedő skálán az átlag 4,35-ről 5,21-re emelkedett.
- A program hatására a résztvevők tudatosabbá és aktívabbá váltak a társadalmi kérdések iránt, és több esetben önállóan, a programtól függetlenül is szerveztek társadalmi témákhoz kapcsolódó eseményeket.
- A program hatását vizsgáló önértékelési és elégedettségi eredmények alapján a résztvevő diákok személyes fejlődése több területen is megfigyelhető volt. A másokkal való együttműködést illetően nem történt jelentős változás, a program elején és végén is hasonló arányban (többségében) gondolták úgy a diákok, hogy ez számukra nem okoz nehézséget. Ugyanakkor kismértékű növekedés tapasztalható azok körében, akik úgy érezték, hogy szeretnek ismerkedni és könnyen teremtenek új kapcsolatokat: ez az arány a program végére 45-ről 48 százalékra nőtt.
- A kommunikációs készségek területén számottevő pozitív elmozdulás történt. Míg a program elején a résztvevők mindössze 27 százaléka értett egyet azzal az állítással, hogy jól kommunikál, és nem jön zavarba, ha több ember előtt kell megszólalnia, a program zárásakor ez az arány már meghaladta a 40 százalékot. Hasonló javulás látszik a csapatmunkával kapcsolatos önértékelésben is: a program elején még 22 százalék

nem tartotta magát jó csapatjátékosnak, ez az arány a program végére 13 százalékra csökkent.

- A programmal kapcsolatos elvárásokat és utólagos értékeléseket tekintve a diákok visszajelzései többnyire pozitívak voltak. A kérdőívben felsorolt programrészek közül a társadalmi témák feldolgozását ítélték a legfontosabbnak, ezt követték a rendszeres csoportfoglalkozások és a szabadidős programok. Ezekhez képest kevésbé tartották jelentősnek az új művészeti ágak megismerését, az ismeretlen fiatalokkal való együttműködést és az elkészült művek bemutatását.
- A program során tapasztalt nehézségek általánosságban nem voltak jelentősek. A legnagyobb kihívást a határidők betartása jelentette, ezt követte a nyilvános bemutatókon való részvétel, illetve az iskolai feladatok és a projekt összehangolása. Kevésbé okozott gondot az ismeretlenekkel való együttműködés, az önálló munka és a foglalkozásokra való eljutás sem jelentett különösebb problémát a legtöbb résztvevő számára.

A program általános megítélése kedvező volt: a tízfokú skálán a résztvevők átlagosan 8,7-es értékelést adtak, és mindössze öt olyan diák akadt, aki 7-nél alacsonyabb pontszámot adott. A program legfontosabb tapasztalatának a diákok negyede az ismeretlen fiatalokkal való sikeres együttműködést nevezte meg. Emellett sokan kiemelték, hogy javult a kommunikációs készségük, jobban megismerték önmagukat, valamint nyitottabbá és elfogadóbbá váltak. Különösen az érettségiző diákok számára jelentett motivációt a közösségi szolgálat teljesítése, de hasonlóan erős vonzerőt jelentettek a művészeti tevékenységek is. A programot záró nyilvános bemutatókat a résztvevők többsége katartikus élményként élte meg, és nagyon fontosnak tartották az ott kapott pozitív visszajelzéseket. Az interjúk során többen is meglepetésüket fejezték ki, hogy az ismeretlenekkel való együttműködés számukra milyen könnyen és zökkenőmentesen zajlott.

Az Európai Unió finanszírozásával. Az itt szereplő vélemények és állítások a szerző(k) álláspontját tükrözik, és nem feltétlenül egyeznek meg az Európai Unió vagy az Európai Oktatási és Kulturális Végrehajtó Ügynökség (EACEA) hivatalos álláspontjával. Sem az Európai Unió, sem az EACEA nem vonható felelősségre miattuk.

Youth For Change – Impact Assessment Study

Introduction

This study presents the results of the impact assessment of the Youth For Change (Y4C) program implemented by the Autonomia Foundation and Caritas Alba Iulia. The program aimed to foster cooperation among high school students from diverse social backgrounds. We used questionnaires and interviews to assess the participants' social backgrounds, community connections, and attitudes towards other groups. The evaluation had two main objectives: first, to measure the effectiveness of the program activities, and second, to gain a deeper understanding of the participants' backgrounds, motivations, and attitudes towards other groups. The results were utilized in the development of a methodological guide and policy recommendations, and equally importantly, to inform the design and implementation of future programs.

Background

Research on the attitudes of the majority population towards Roma people in Hungary spans several decades and consistently reveals that prejudice against Roma is deeply rooted and structurally embedded in Hungarian society.

Social Attitudes and Prejudices

Since 1992, the Medián Institute has examined public attitudes toward Roma people. In a 2009 study, a significant portion of respondents agreed with statements such as “crime is in the blood of Roma,” revealing the persistence of overt racism in Hungarian society. Analyses by Political Capital from 2006 to 2009 showed that the rise in anti-Roma rhetoric, particularly the use of the term “Gypsy crime,” contributed to growing social tensions and radicalization.

Media Effects

In a 2012 study, Vera Messing and Gábor Bernáth found that 37% of media reports about Roma people were crime-related—the highest rate since the political transition. This negative portrayal contributes significantly to the reinforcement of stereotypes and prejudices.

Education and Housing

According to a 2023 study by the Centre for Social Sciences, Roma youth often face rejection both from the majority society and their own communities due to challenges in social mobility, further complicating their integration.

Identity and Self-Esteem

A 2017 questionnaire-based study by Orsolya Keresztes-Takács concluded that Roma youths' ethnic identity is closely linked to their self-esteem. Those who are proud of their Roma heritage tend to have higher self-esteem, while those with marginal or negative ethnic identities report lower self-esteem.

These studies confirm that prejudice against Roma people remains a deeply rooted and prevalent issue in Hungarian society. The media, political discourse, and societal structures all play a role in sustaining negative attitudes. Effective integration requires comprehensive educational, media, and social policy measures.

The Youth 4 Change Program

The Youth 4 Change program aimed to strengthen local youth communities and promote cooperation between Roma and non-Roma young people. Over the course of eighteen months, inclusive development programs were implemented in six cities across Hungary and Romania, involving 14–20-year-old high school students from diverse social backgrounds. The youth created creative artistic content, organized public presentations, and the process as well as the final products were shared through media professionals and influencers.

The project ran from March 2023 to April 2025 in Budapest, Gyöngyös, and Miskolc (Hungary), and in Târgu Mureș, Odorheiu Secuiesc, and Gheorgheni (Romania).

The implementing organizations, the Autonomia Foundation and Caritas Alba Iulia, have decades of experience in providing complex services and development opportunities for disadvantaged groups—including youth and Roma communities—and in empowering and supporting them. The two organizations have previously collaborated on several projects focusing on the academic advancement, career orientation, and labour market success of disadvantaged Roma and non-Roma youth.

This new initiative was based both on our prior experience and methods as well as the recommendations from academic literature on the subject. Personal engagement with young people, non-formal educational tools, and project-based cooperation have all been central elements in our previous initiatives.

What made Youth 4 Change distinctive was its deliberate focus on working in inclusive groups composed of young people from diverse ethnic and social backgrounds. Decades of research on the contact hypothesis has shown that individuals from different social groups can change stereotypical or negative attitudes and reduce prejudice through interaction and

caritas
Alba Iulia

Asistentă
Socială

Az Európai Unió
támogatásával

cooperation—provided that optimal conditions are met. These conditions include equal status among participants, shared and mutually accepted goals, opportunities for cooperative engagement, and institutional support that reinforces the values and objectives of the interaction. (Allport, G. W. (1954): *On the Nature of Prejudice*. Addison-Wesley, Boston, MA; Pettigrew, T. F., Tropp, L. R. (2006): *A Meta-Analytic Test of Intergroup Contact Theory*. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90(5), 751–783.)

It is further evident that when young people are given the chance to meet members of different social groups, share their stories, and engage in creative collaborations, it significantly strengthens their sense of solidarity.

Unlike in our earlier work, in this project we deliberately included, wherever possible, two student groups from markedly different social backgrounds in each city—typically from different types of secondary schools. These groups were invited to participate in joint creative activities and active collaboration.

Whereas previous creative projects focused primarily on developing labor market skills and attitudes towards collaborative work, the primary aim of this initiative was not academic or employment success. Instead, we focused on promoting inclusion and strengthening the participants' social awareness and active citizenship.

Our goals were realized through the following key methodological steps:

- Involving students from diverse backgrounds and their secondary schools
- Creating inclusive groups and organizing team-building activities
- Exploring social topics and defining thematic focuses
- Designing and carrying out creative processes
- Sharing the resulting creations
- Evaluating the impacts and the process itself

Methodology of the Impact Assessment

To evaluate the effectiveness of the methods applied in the project, an impact assessment was conducted among the Roma and non-Roma youth participating in the activities. This assessment focused on the following areas:

- Interethnic attitudes and behaviours
- Awareness of the dangers of hate speech/crimes, discrimination, and racism, as well as the possibilities for social inclusion and interethnic understanding/cooperation

- The importance of active citizenship, creative self-expression, and conscious social media use
- Self-awareness and self-esteem

The primary goal of the impact assessment was to map participants' attitudes, knowledge, values, and activities at the beginning and end of the project, thereby measuring changes brought about by the program.

A total of 194 questionnaires were completed in two rounds by the youth participating in the program. The entry questionnaire was filled out by 90 students in the fall of 2023 at the beginning of the session series, while the exit questionnaire was completed by 104 students in the fall of 2024 and spring of 2025. The questionnaires were anonymous and self-administered, with mentors available to assist with interpretation if needed.

The entry questionnaire aimed to gather information about the participants' family backgrounds, social situations, and current schools. It also explored their community connections, digital habits, attitudes toward other social groups, and self-perception. The second round repeated the attitude-based questions and included additional items related to the participants' experiences with the program.

As part of the impact assessment, 15 interviews were conducted after each questionnaire round with participating youth. The first round of interviews focused on expectations entering the program and previous personal experiences with individuals from different social backgrounds. The second round centered on the participants' personal experiences and reflections from the program.

Results of the Impact Assessment

Participants of the Program

The program involved young people from 58 towns across two countries, representing 46 schools. By school type, nearly half of the students (48%) came from vocational secondary schools, 15% from technical schools, and approximately one-third (30%) from grammar schools. Although the program was designed for high school students, four primary school students also participated.

The gender distribution was nearly equal at the beginning of the program, with 46 girls and 44 boys taking part in the sessions. By the end of the project, 57 boys and 47 girls had

completed the exit questionnaire. At the start, 30% of participants identified themselves as Roma.

When selecting partner schools, it was an important criterion that student groups from markedly different social backgrounds be involved in each location, typically attending different types of secondary schools. As a result, in every location, the program included schools with a high proportion of Roma and disadvantaged students as well as schools with very low proportions of such students. The recruitment process was successful according to the original plans, as reflected in the composition of the student groups.

Just under one-quarter of participants currently attend classes in which at least half of the students are Roma. A similar proportion comes from classes where there are no Roma students at all. Among entrants, 40% reported attending a school where Roma students make up at least 50% of the population, while 56% said non-Roma students were in the majority, and only three participants indicated that there were no Roma students at their school. One-quarter of the participating students live in dormitories.

Additionally, one in four students stated that they live in an area where the majority or entirety of their immediate neighbors are Roma families.

The educational backgrounds of the students' parents also show a diverse picture: one-third of the parents hold a higher education degree, about 20% have completed secondary school, one-quarter have a vocational qualification, and another quarter have no more than eight years of primary education.

Some 45% of the students had worked before or were currently working alongside school, either regularly or occasionally. Regarding future plans, one-third of the students intend to pursue higher education, 27% want to enter the workforce, 10% aim to complete their secondary education, and a few plan to learn a new trade. Nearly 20% are still undecided about their future.

When asked where they would like to live at the age of 20, only 15% of the students answered that they would remain in their current place of residence. 23% would like to live abroad, 13% would move to another town within the country, while nearly half were unsure of their future place of residence.

Community Connections and Digital Habits

During the first round of data collection, we explored the students' community involvement and digital habits. We asked about their extracurricular activities, time management, and their use of various digital devices and online platforms.

Regarding digital habits, we aimed to identify the most common activities students perform on their devices. Unsurprisingly, chatting and messaging emerged as the most frequent activity—over 75% of respondents reported doing this multiple times a day, and none claimed to never use chat functions. The second most frequent activity was using social media (62%), followed by entertainment (games, listening to music), which 52% of students engage in several times daily. Only 9% of the respondents carried out banking transactions on a daily basis. Nearly 60% of the students felt that they spent too much time using social media platforms each day.

Regular extracurricular activities serve as important spaces for community connections. Based on the responses, 45% of students did not participate in any such activity, while 20% regularly attended more than one type. The most common extracurricular activity was sports—one-third of the students attended training sessions regularly. Participation in these programs was largely influenced by the parents' financial situation and the student's place of residence. The data showed that students whose parents had lower levels of education and who lived further from urban centers were more likely not to be involved in any regular community-based activity.

Similar patterns were observed regarding participation in other leisure activities. Only 40% of participants had visited a cinema in the past six months, 25% had attended a theater performance, and 30% had gone to a concert. These activities were more typical among students who live in integrated urban environments, whose parents had higher educational levels, and who attended higher-status secondary schools.

Social Distance, Attitudes Towards Roma People

Of course, we are aware that such a brief program cannot bring about fundamental changes, but based on the surveys and interviews, it can be said that there has been a clear positive shift in the participants' views regarding different groups. As a result of the joint programs, the students' attitudes toward minority groups changed in a positive direction, and their prejudices were reduced.

In the surveys, we used the Bogardus Social Distance Scale, asking students to indicate the level of contact they are willing to accept with people from specific groups. The responses revealed that the students were most rejecting of homosexuals, followed by homeless people, Arabs, Jews, and finally, Roma. In the pre- and post-program questionnaires, there was a positive shift in responses for each group, with the social distance decreasing.

We also specifically examined the participants' attitudes toward Roma people. In the questionnaire, we included statements about Roma and asked students to indicate, on a scale from 1 to 5, how much they agreed with these statements. Regarding extreme statements (e.g., "crime is in the blood of Roma people"), 80% of respondents

disagreed or mostly disagreed at the start of the program, and this proportion showed a slight improvement by the end of the program. The percentage of respondents who fully agreed with these extreme statements remained unchanged at 15% between the two data collections.

In both questionnaires, we asked the young people to rate, on a scale from 1 to 10, whether they believe that, in general, most people can be trusted or if it is better to be cautious. On the scale, 1 meant one should be very cautious, while 10 meant that most people can be trusted. Overall, it can be said that the students' trust index improved significantly from the start to the end of the program. The average score at the beginning was 4.35, while at the end, it increased to 5.21.

Self-Assessment, Satisfaction

At both the beginning and end of the program, the proportion of students who believed that cooperating with others was not a problem for them remained almost identical. By the end of the program, the percentage of those who agreed with the statement "I enjoy meeting new people and can easily make new connections" increased from 45% to 48%. The proportion of participants who felt that their communication skills had improved significantly as a result of the sessions grew substantially by the end of the program.

While only 27% of students agreed at the first data collection with the statement "I communicate well, and I do not get nervous when speaking in front of others," by the second data collection, this proportion had risen to over 40%. A positive shift also occurred in how students perceived themselves as team players. The percentage of those who did not consider themselves good team players decreased from 22% at the start of the program to 13% by the end.

Expectations Regarding the Program, Post-Program Evaluation

In both the questionnaire and the interviews, we asked the young people what they considered the most important part of the program. In the questionnaire, we listed the seven elements of the project and asked everyone to rate how significant each activity was for them on a five-point scale. The majority of respondents considered almost all elements to be important, but there were differences in the ratings. The most popular or important project element was the "tackling of social issues," followed by the regular group sessions and then the opportunities for leisure activities. Slightly less important for the students were the creation process and the introduction to a new art form, and the least important were collaboration with unfamiliar young people and the presentation of the works created.

When asked what caused them the most difficulty during the program, the overall responses suggest that no one encountered any significant obstacles. Among the options listed

caritas
Alba Iulia

Asistență
Socială

Az Európai Unió
támogatásával

in the questionnaire, the highest score was given to meeting deadlines, followed by participating in the public presentation, and then coordinating school tasks with the project activities. Lower scores were given to collaborating with strangers, working independently, and getting to the sessions.

"I never thought a program like this could be so good."

Overall, the participants rated the program 8.7 on a ten-point scale, with only five participants giving a score lower than 7. A quarter of the participants considered the most valuable experience of the program to be the opportunity to meet and collaborate with unfamiliar young people. Many mentioned that, thanks to the regular sessions, their communication skills improved, they got to know themselves better, and became more open and accepting.

For the high school graduates, an important motivation was fulfilling the mandatory community service requirement, but the artistic activities were just as important. Nearly every participant emphasized the significance of the presentations that concluded the series of sessions. Several described the events as a cathartic experience, and the positive feedback they received was particularly meaningful to them.

In the interviews, many highlighted how surprisingly easy it was for them to collaborate with the newly met young people. The participants shared their experiences with the following statements:

"There's not much difference in the way we have fun, in the way we talk. Obviously, there are communication differences, because we were socialized to say everything, to be very open, to talk about every problem, and to try to discuss everything assertively. Maybe that's why we adapt quickly to these situations."

"From the very first moment, we got along well, we laughed at the same things, told the same jokes."

"We're not so different after all... Of course, I had prejudices, and I guess they did too, but I think that's normal. But what really surprised me was how ambitious and dedicated everyone was."

Several of the students who participated in the program mentioned that the inclusive and accepting community that developed during the sessions meant a lot to them:

"Well, it was the community that I really liked, it felt like a very family-like environment."

"I was a little scared at first, wondering what they would be like. Because I'm not Hungarian either, and I was afraid that they might be too... Well, I have Roma roots too. And I

was afraid they wouldn't be accepting, because it's pretty obvious that we're not 100% local, and I was a bit worried. But in the end, this was a positive surprise."

"Honestly, I thought we would be making a film or doing a play or something like that. But whatever we did, everyone was able to contribute something. That's why I liked it so much, because it was a very positive surprise for me that our generation can contribute to current issues, and that we have an opinion, and I really liked that."

"Well, we were the first ones to go to the other school. I felt so comfortable there from the very first day, as if we had known the team for 5 or 6 years. It was so great, as if we had already been friends before. There was absolutely no hostility between the people."

Regarding the social topics discussed during the sessions, the students said the following:

"Well, the most exciting part was when we chose the topic, because we wanted to do a lot of things and there were very exciting topics. But then the session leader brought in the UN's sustainability recommendations, and that was really cool, so we chose from that. In the end, I really liked it. And when we presented it and went to the exhibition, that was really great because, honestly, I didn't think we would finish it."

"Primarily, we learned what it means to be autonomous, and that was really good. And I learned a lot of new concepts. It also added a lot to my communication skills, my perspective, and my behavior."

When asked how they would recommend this program to others, one student responded:

"Well, I think I would encourage them by saying that here everyone can be themselves. And this is for us, the session leaders only help us develop. And I would also say that they should have their own opinions, have a voice, and the courage to work with others. Because I think this whole experience added a lot to me. I was already like this, but this made me even more so, and now I know that I'm not alone."

In addition to increasing social awareness and activity, a key goal was to promote social inclusion, which was achieved by bringing together young people from different backgrounds through community building and joint activities. The creation of a trustful atmosphere, tasks based on common interests, cooperation, and creative work all contributed to bringing the students closer together. Friendships were formed between young people from different backgrounds and different schools, and the group's dynamics were characterized by a supportive, family-like atmosphere.

Several examples show that the young people started meeting outside the program as well.

For instance, a group of students who lived in a dormitory in one town formed the

caritas
Alba Iulia

Asistentă
Socială

Az Európai Unió
támogatásával

group. While before the program, the participants lived quite isolated lives and had little contact with each other, the program led to the formation of a strong, supportive community among them.

During the joint work, trusting relationships were established between the young people and the mentors, which in several cases led to issues beyond the focus of the project. For example, one older student from a disadvantaged background faced serious livelihood problems, so their mentor supported them in searching for work. In another case, mental health issues surfaced for one young person, which required the involvement of a psychiatrist. Sometimes, when students faced complex difficulties, mediation between different institutions, the student, and their parents became necessary.

The fact that the students trusted the professionals with such issues clearly indicates that deep trust was built between the participants. However, it also highlights that development cannot be limited to just one area of life, as ignoring other dimensions would make real support impossible.

At the same time, it is important to consider that addressing challenges outside the program's focus or the professionals' competencies requires special attention. In such cases, it is advisable to involve external professionals and direct the young people to the appropriate channels or institutions. Careful consideration must be given to what type and depth of support can be provided, taking into account available capacities and competencies, as well as the interests of the program and other participants.

Summary

The recruitment and involvement of the young people followed the initial plans. The composition of the participants in the project was quite heterogeneous:

- The involved young people came from 58 settlements and 46 schools, with a third identifying as Roma. Most participants came from vocational secondary schools (48%), followed by high school students (30%) and technical school students (15%). Although the program primarily targeted high school students, some elementary school students also joined. The gender distribution was balanced, with the participants initially consisting of 46 girls and 44 boys; by the end of the program, this had changed to 47 girls and 57 boys.
- The selected schools consciously represented communities with diverse social compositions. 40% of the participants attend schools where the proportion of Roma students reaches 50%, while 56% study in schools with a majority of non-Roma students.

- A quarter of the students live in dormitories, and the same proportion lives in areas predominantly inhabited by Roma families. The parents' educational background showed a mixed picture: one-third had higher education, and a quarter had only completed 8 years of school.
- 45% of the students had worked or were working alongside their studies, with varying plans for further education: one-third intended to attend university, 27% wanted to work, and nearly 20% were undecided. Only 15% planned to stay in their current place of residence, while 23% envisioned their future abroad.
- The use of digital devices was intensive: more than 75% chatted daily multiple times, 62% were active on social media, and 52% used their devices for entertainment. Nearly 60% of the young people felt they spent too much time on these platforms.
- Participation in extracurricular activities was varied: 45% did not participate in any extracurricular activities, with sports being the most common. Participation in leisure programs (movies, concerts, theater) was more typical among youth from better social backgrounds living in urban areas.

Evaluation of the Program

In general, the participation in the initiative provided significant experiences, success, and joy for the young people. Other results of the program included:

- As a result of the program, the participants became more open to other social groups. According to the Bogardus social distance scale, social distance decreased in relation to all the examined groups. In terms of attitudes towards Roma, the proportion of participants agreeing with extreme statements did not significantly decrease, but the proportion of those rejecting these statements increased. The level of social trust also grew: on a scale from 1 to 10, the average score increased from 4.35 to 5.21.
- The program made participants more conscious and active about social issues, and in several cases, they independently organized events related to social topics, even outside the scope of the program.
- The self-assessment and satisfaction results measuring the program's impact indicated noticeable personal development in several areas. In terms of cooperation with others, no significant changes occurred; at both the beginning and the end of the program, most students thought that cooperation with others was not difficult for them. However, there was a slight increase in the proportion of those who felt they enjoyed meeting new people and could easily build new relationships, with this proportion increasing from 45% to 48% by the end of the program.
- There was a considerable positive shift in communication skills. While at the beginning of the program, only 27% of participants agreed with the statement "I communicate well and do not get embarrassed when speaking in front of a group," this proportion increased to over 40% by the program's end. Similar improvement was observed in

self-assessment related to teamwork: at the start of the program, 22% did not consider themselves good team players, and this decreased to 13% by the end of the program.

- Regarding the expectations of the program and subsequent evaluations, the students' feedback was mostly positive. Among the program components listed in the questionnaire, the most important was the "treatment of social issues," followed by regular group sessions and leisure activities. Compared to these, less importance was placed on discovering new art forms, collaborating with unfamiliar young people, and presenting the completed works.
- The difficulties encountered during the program were generally not significant. The biggest challenge was meeting deadlines, followed by participation in public presentations, and coordinating school tasks with the project activities. Less difficulty was experienced in collaborating with strangers, independent work, and attending sessions.

General Evaluation of the Program

The overall evaluation of the program was favorable: the participants gave an average rating of 8.7 on a scale of 1 to 10, with only five students giving a score lower than 7. A quarter of the students considered successful cooperation with unfamiliar young people to be the most important experience. Many also highlighted improvements in their communication skills, a better understanding of themselves, and becoming more open and accepting. For graduating students, fulfilling the community service requirement was a significant motivation, but similarly, the artistic activities were highly appealing. The public presentations closing the program were experienced as a cathartic event by most participants, and they considered the positive feedback received there to be very important. During the interviews, several participants expressed surprise at how easily and smoothly cooperation with unfamiliar people had been.

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.